Государственная б-ка
СССР имени В. И. Ленина
1-12 Серд

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СТАЛИНЕЦ

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома,
Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Советаи Министрий Советаи орган
(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера денз ● ШОАТТА, 14 апрель 1973 шу. ● № 45 (5306). Мах 2 неп.

МОТТИГЕРЧА СОВЕТИЙ ХОРЖАМАШТА НАКЪАДОЛХАШ

ДЕРРИГАЧА ХАЛКЪА ГIУЛАКХ

1973 шера 13 июне чакхйоаш шин шера хержа хиннача кхъехьамхой депутатий районин, городской, юртий, поселкон Советий шин полномочеш.

Цунца дувзаденна Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Советa Президиумца Уьзаргла 1973 шера 17 июне, иГIирадийнарча, кхъехьамхой депутатий аргIанара районин, городской, юртий, поселкон Советий хоржамаш хургла.

СССР-е Iаьлара органаш хоржилга массара а бокхха общественно - политически лоархIам бола гIулакх санна чакхдоал. Царна кийчо еча хаза кхы а лакхлу наьха политически къхьегамен хиннар, шеregIа яржкхалькIобахама плинашн социалистически зекхаран толаме кхоачандара тIехьара яхь.

Из советски наьха оамад а хинна дIаэттад. Цо къхъта хьакхоях социалистически общества сагI лакха саязетам болашн общественни а паччахьалкхен а дешан къестазеча дизза дакъалоцашн волга.

Пачахьалкхен Iаьдалга органаш хоржачен цар болх тобеченн дакъалаца хьаитолаш ба вай мехка къхьегамхой, хIана аьчча, Советаш — вай хьамсара Iаьлар. Из хьаннинаб геволоше алан юкъе. Сийлахь - бокхха Октябрь котбаллинаб «Дерригача Iаьдал —Советаш!Га» ялача лозуннага, Советаш Iаьдалга вай мехка социализм котьалькхай. XIаьта таханн Советаш шолI дерригача гIулакхаш, тIедезадаьлъ сийлен исторически лекIар кхоачандара — коммунизм хьалъяра, аьлар новкъоста Л. И. Брежнева 1971 шера 12 июне хоржархошца вIашагIкхайтина дина.

XIанз хержача моттигерча Советаша болх бу юкъ чоагIа бехктохдаме хилар. Республика къхьегамхоша тIатеIIа болх баьб КПСС XXIV съезда, парте ЦК Пленумий исторически решеношн кхоачашъяра. Партийни, советски, профсоюзни, комсомольски организаша дукха къахьийгах СССР-н Нохч - ГIалгIайчен автономен 50 шу дизавра даха доагIгIача тайпара накъаларах. ДIаяхача хана керда толамаш даьлъа промышленности юрта боахамн, IалмеI техникен дегIайолалеча, культурен наьха вахара хьали тоаьев.

Беркгата советски наьха дегIтIара кхоачоалъеш тIайпай КПСС Центральни Комитета Генеральни секретара нов. Л. И. Брежнева СССР хьаьв 50 шу дизара хетачыа торжественни заседане яь доклад, промышленностен юртбоахамен 1973 шера план хиннад къахьа кхоачашъяра социалистически яьх боархIарах лоа КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК социамаш.

Хоржамашта кийчо еча хана партийни, советски, профсоюзни, комсомольски организаш дехкар сеннах латт эьлча, из латт социалистически яьх кхы а шеregIа йоархIарах, хIара колективаша тIедиллина дехкарах кхоачашлеча Iалашдарах.

АргIанарча хоржамех, хьалхагIа а санна, моттигерча Советий, цар организаш, депутатий банхара къажар, царна йола цIенхаттара экзамен хургIа. Хоржама кампани чакхйоккхача хана къахьегамой депутатий районни, городской, юртий, поселкон Советий исполкомена бергигача депутатана хоржархоша къахьашкех, хIаьта Советий исполкомена Iаьт - йоаIаьча сессеша а батаха яьх а хьалхашка а отчеташ лулга чакхдаккха деза. Кхоьрта таха йоаIаьча советски боахамен организаций болх, хоржархой критически замечанеш предложенеш кхоачашъяра да мел доагIар де деза.

Социалистически хоржама система демократе дIаккхайдаь а да Iеш Iалашдеш бергигача наха къаьтарра боьховаш пулга, цар бокъо я цар политически деновой гIулакхашка хьежжа, кандидаташ уьттабе, царна наказаш тела, кандидатах шийна хетар гучкъаьв а кхаж тоссача хана а дIаала, хоржамашта кийчо ева дакъалаца а уж нийса чакхдоахий хьежаш тIаьхьожан лоатабе я, нагахь депутато харжархой ца яьшам боабаь бале уж хоханакха.

Исторически снято къаьта хьахьежаш, цу тайпара демократически хоржама система социалистически обществе мара хила йаий йоацлора.

Советашка хоржамаш деча хана халкъо лоаца дакъа гуш да вай республике а, Масала, 1971 шера хиннача хоржамашка дакъа лаьцар 544800 саго е кхаж тоосса ха йолчарех 99,99 процент бахара, къахьегамхой депутатий районни, городской, юртий, поселкон Советашка цар цхьа барт а болаш хержар 9064 депутат. Советашка хоржамаш деча хана вIашагIьелларг 9434 оперуженийн участкошт хоржама комисси. Цига болх бешхилар общественни организашеб, обществаш, къахьегамхой коллективай 36573 вижал.

Хоржамашкара хоржамашка духкарча худ Советашка хоржаш бола депутаташ. Республике бакъа наьх духкарча хиларга а Нохч-ГIалгIай АССР Конституцеен хоржамех йолча Положенеген хьежжа хух шера 9139 депутат е хьалхарчуп 75 сар духкарча хоржаргга районни, городской, юртий, поселкон Советашка. Цу гIулакха вIашагIкхолларгьа 9524 окружной участконни хоржама комиси, цар балха юкъе дакъалоцашн тургга 3810 сар.

Советашка хоржамаш делга — дерригача халкъа гIулакх. Царна кийчо ева хьинаре дакъалоацарга партийни советски организаша, профсоюзаша, комсомол, муьхкоал общественни организацеша. Уж декхарийла я хьалха хиннача хоржамий опытах шерра пайда а эцаш хоржама кампани дина вIашагIкхехьаккхан система политически боарамен чакхъяккха. Йилдза кхоачашъе еза советски демократе принципаш. Нохч-ГIалгIай АССР Конституцеен хоржамех йолча Положенеген дIадеxараш.

Советашка хоржамаш дена хана законодательстве бехктохдаме декхарашш тIадохи районни, городской, юртий, поселкон Советий исполкомашта. Уж декхарийла я хоржама округаш а районни, городской, юртий, поселкон Советий исполкомаш, хоржамашта кхаьчача общественна депутатална кандидаташтта тела чакхдаккха, хоржамаш деттарехь, хоржамашта хьалхарча

ИНТЕРНАЦИОНАЛЬНИ КХЕТАНЦА КЪАХЬЕГАМХОЙ ХЬАЛКХЕБАРА

«Юбилейный» совхоз къона бохам ба. Цо хьалха лайъача гIанга диллача, из дегIабогIаш, перспектива йоIаш ба. Сийлахь-бохкача Октябра 55 шу дизар советски халхъо белгалдоккхача хана цун шу дацар совхоза. Цун коллектив бохкна ю, бакъда дагIар тайна ю. Цунах латт цун ишт а хьакъегана толамаш а.

Хьалхача шерашка деза совхоз пIаттор хьалхалаттаной мукIарадеха, чIоагIа рентабельни а хинна. Дуккхача кIамех болча нахаш: арсех, украинех, нохчех, гIазгIаех, кхачарех латтача цун коллектив бохкна ю, бакъда дагIар тайна ю. Цунах латт цун ишт а хьакъегана толамаш а.

Хьалхача шерашка деза совхоз пIаттор хьалхалаттаной мукIарадеха, чIоагIа рентабельни а хинна. Дуккхача кIамех болча нахаш: арсех, украинех, нохчех, гIазгIаех, кхачарех латтача цун коллектив бохкна ю, бакъда дагIар тайна ю. Цунах латт цун ишт а хьакъегана толамаш а.

Совхоза директор нохчо Х. М. Витушев ва, парткома секретарь гIалгIа Б. У. Баркинхоев ва, кертера агроном эрсе С. С. Ржевский ва. Цар коллективна дерттIа а кхетамца а кулгалдарел, вежаршка вIаши гIулакх лелазара хьокхам теларал совгIа интернационально тематикагIа йоIа лекцеш ешдеш ю кхъьегамхоша хьалхаш ка. «Советски сан боьсюна йола патриоти бIубена тешаш вола интернационализ ма», «Пролетарски интернационализм советски патриотизм», «СССР халхъий дотгIагIаш — советски пачхьалкхен нана кIийле из яха а кхыйо ча а дукха лекцеш йийший цар кхъьегамхоша.

Совхоза партийн организацеи болхлошта юкъе бохкна политически кхетамех болх бу. ВIашагIа а теха, болх беш я агитаторийн подгIпгIоматорийн гIруппаш, лекторски группа, марксизма-ленинизма лардий, коммунистически кхъьегама, экономически образование школаш. Тематически конференцеш, къьлетараш, гIазгIаех Сийлахь-бохкъача Дахьени тIемай ветеранаша, производстве ре хьалхалаттаяша вIашагIкхетара сайгенан ю. Советски Эскарт болча тIемаш ницкъ торжественно наIъбоьхо.

Идеологически средствах из ер рита система тIаорвань я хIара болхлочуьн, специалиста, гIулакхера сага коммунистически сахкетам хьехIилIитара, советски сагIа, къьлетара сага, патриота, интернационалиста духовни воьхсибат хьадилитара.

Совхоза коллектива дуккхача къамех болча дезале къьлет механизатораша, производстве хьалхалаттаяша — эрсаша А. Гончарова, И. Вишневецке, нохчаша М. Асиева, Б. Шуаипова, И. Алхажиева, доаркаша украинкас Е. И. Малевинис, нохчаша З. Хажмахмадова, З. Дагаевас. Вежаршка дIа-йоьа гIулакх деш, безаме а барт тайна а ба уж, шоайла, карагIдаьлиар, дегIаргIоз юкъа я цо. Шоай планаш заданеш социалистически декъаршш хьаданза кхочушлу, ударни къьхьегаш дебалу совхоза ружьа.

КПСС XXIV-ча съездо аьннад партийни организацеи декъаргIа я советски патриотизма, интернационализма уллаца хургболаш, национализман шовинизман гIулакхашца мацар хургболаш, къамаш кIелдаргдолаш, дерриге къамаша хьалхашца лоарХIаргдолаш хилийтара къьхьегамхоша кхетам бала.

Къьхьегамхой коллективаша, школашца, профессионально - технически училищаша интернационални кхетам балара деношт дуьи парте раЙкома члено, бюрошка, партийни актива собранеш-ка. Уьх шера парте райкома бюро дийнад «Сага кхетам балара къьхьегара къьхьегача коллектива лоарХIам лаккъара тIехьа Горячеводски УБР парткомо беча белашах», «КПСС XXIV-ча съезда репшешка хьежжа «Горячеводски» совхозан Правобережни юкъера школан партийн организацеца

МИШТА КХОАЧАШДУ ДЕКХАРАШ?

ТОРОНЕХ ПАЙДА ЭЦ

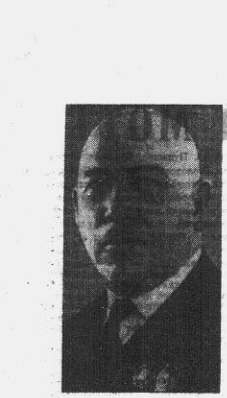

Хьалъа вахарца хадаргбоаца дувзам бола социалистически искусство хьакхоллара хьинаре жъоъсвмхо хиннав цIи хезза вола советски поэт Демьян Бедный (1883 — 1945). Цун художественни тIехьаре. — Россе хиннача хьалхарча революцеара деш Сийлахь - боккхача Дай - мекка тIем тIа французски Германдей котдовллалца йолча хиъа пай халъа историчуъ хиннача лоархIамегIа йолча вехаех йола летоннеь. Д. Бедненa бокъалла вола хьехархой идейни кхетам тIийнаре цун произведенеий уж хьакъале, тIехдика яъъь, нийсси меттахъа тохаш яъъь хиларех тарра мах бан В. И. Ленин хиннав. «Правда» оагIонаш тIара йийкай цун поэ.

Д. Бедне талант ше маърра гучаъъьнай граждански тIенех яхьча мехий интервьюен шеранка. Салташта, бокъалошта, ахарлошта юкъе пул чIоагIаргIа лоарлIаши вешшн поэт хиннавaц цу иерашка.

Юоаррга патриотизм йолаш я. Д. Бедне Сийлахь-боккхача Дай-мекха тIема хоттара творчество а. Дьъъешарча безамах йолча цун лирикаи фашисташта духьалорча сатираи деган чрауъвтадора коталожга болхача советски тIемахой. Литературин деятельностах партийни декъар лоархIаш хиннача Д. Бедне советски писателаи тIахьийхой «вай Советски Іаьллон нах партеи цун бола моллагIа болл, ше кхо ца вешш хьалъха дезаш иштта сий дола декъаи лоархIара». Поэт - трибун, советски поэзе ветеран, Демьян Бедный бокъал бола хьокъам бе халъха тIулаъ дара, коммунизмана тIулаъ дера.

Тоъал ха яъинай юртбоахама яродукци дукхагIа яккхара Ерригеонаи социалистически яъь дIайолаъь. Цу юкъа республика хьайбай леладераша толамца яхьачашъвй Дьъъеча духх, шура, фуаш доххара хьалхарча квартала пан.

Из толам боаккхача хьинаре дакъа лъаъад дукккача боахамаца. Царех я Шаъъа района Куйбышена цIергIа колхоз. Хьалхача латта декхараш дикагIа яхоачашвй леладераша. Ишшта хьинаре кхаъьег яхаш леладераша а.

— Укх шера, — душ колхоза партком секретара Айдамиров Мусас, — бехкгохаме декхарадш яхоачашде деза ца тхо. ДIадахача шера йлат, духх, шура йоккара планаш оахя яхоачашъвйлле а паччахьлехенна дIа па душ йисер ялх вазр тонн шекара свекла, 130 тонн генараш, 30 итт тонн тхьамка. Шера планаш яхоачашъвйь ца Іеш дIадахачу шера тIалиса паччахьлайхен декхар а яхоачашде деза. Из де тха вIашIехьдерга кхашка дIайийна юртбоахама культурашш дика хьукъаврца. Хьаъа яхаш леладераша яхетаду уж декхараш яхоачашде атта хургдовлилга. Цудухъа хургболча яъъьхъама хинаъъа йоахко яьй цар.

Укх шера хаъш леладераша паччахьлехенна дохнарга 1850 тонн фийс бола ялат, шийтта взар тонн шекара свекла, 138 тонн тхьамка, 250 тонн генараш, шитта яхьийхой юртбоахама культурааш. Хьаъа колхоза хьайбай леладераша дIалелла дIадала деза бIаъ тонн дукх, вохI бIаъи яхъайта тонн шура.

Толам баккхара яггара хьинаъ лаьттан хIара гектарах бизза пайда эца бола, лаьттанцара балхаш цара культура лаккъе еа.

Хиаъ цу тIулаъга тIаберзабаъь боахама специалисташа, партийни организаце беррига ииз.

Кхашка, фермашка къаъьегачарна дIадовзийтад колхоза укх шера хьаъхаъна латта декхараш. Уж толамца яхоачашдара колхоза правленеи партхомон колхозхошгга материальни моральни гIойлеъаш е белгалъаьд. Цу тIулакхо цельта къаъьегамIара безам совбоаккхаргбе. Партийни организаце цельта яхетам лакхбара хIара бригаде, ферме колхоза куллаъхоца, специалистана чулоаъаш бола лекцеш ешшлга. беседеи елга вIашIехьдьъкхад. Цу тIулакхо чIоагIбаъь политинформаторашни агитаторашни.

Ер шу дика дIадолалъьд колхоза хьайбай леладераша. Пачча-хьаъжениа дика йоккара хьалхарча квартала планаш яхоачашъвйлле а паччахьлехенна дIа па душ йисер ялх вазр тонн шекара свекла, 130 тонн генараш, 30 итт тонн тхьамка. Шера планаш яхоачашъвйь ца Іеш дIадахачу шера тIалиса паччахьлайхен декхар а яхоачашде деза. Из де тха вIашIехьдерга кхашка дIайийна юртбоахама культурааш дика хьукъаврца. ХIаъта яхаш леладераша яхетаду уж декхараш яхоачашде атта хургдовлилга. Цудухъа хургболча яъъьхъама хинаъъа йоахко яьй цар.

Укх шера хаъш леладераша паччахьлайхенна дохнарга 1850 тонн фийс бола ялат, шийтта взар тонн шекара свекла, 138 тонн тхьамка, 250 тонн генараш, шитта яхьийхой юртбоахама культурааш. Хьаъа колхоза хьайбай леладераша дIалелла дIадала деза бIаъ тонн дукх, вохI бIаъи яхъайта тонн шура.

Толам баккхара яггара хьинаъ лаьттан хIара гектарах бизза пайда эца бола, лаьттанцара балхаш цара культура лаккъе еа.

Хиаъ цу тIулаъга тIаберзабаъь

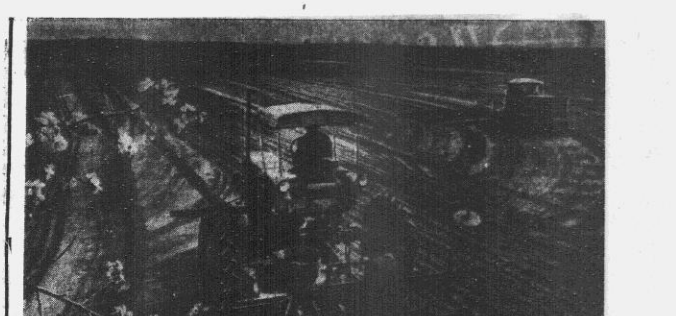

ТУРКМЕНСКИ ССР. Марийски районерча «Москва» яхача колхозе дика вIашIехьдьъкхад дIадолалъьд боамби дIабувзара (сурта тIа). Укх шера 5330 гектара тIа дIабзаргбе из. Ахархой Ерригеонаи яъъь а бьъъна колхозхошка укх шера 11500 тонн «чIай дошшув» чуда дош деннад.

К. Хаъъьева сурт. ТАСС фотохроника.

ШОРТТА ХУРГДА БАЬЦАДАЪАРАШ

Укх шера МагIалбике баха нах шортта баьцадаъараша Іалашбе лаьрхIад «Ингушский» совхоза цхьоаагIча отделене кхаш леладераша. Дагиев Сламана куллаъдеча бригада боахлой хаиначьа тохабеннай шоай декхар яхоачашдара. Баьцадаъараш кхедергдолча кхаъна органически минеральни удобренеша подкормка яьй (хьаънда ь). 16 гектара тIа 32 центнер аммичани селитра тессай, шитта Йоагтгlача боарамагIа тесса-сай органически удобрена а. Ший хаиначьа дIакъъайдар тIоадал. 1,15 гектара тIа хьаъха хьабоала хоъашш хоарцмаани дIадийнад.

Семий ґаьнаш шитта лелае хоош волча Хургаев Мальмада йокъъенинар, листа ягIар дIайоаккхийташ цIенъъай, лIийтай бешамашкара таьъиш. ЦIргаш тохаъ дегIадолаш ядохимикаташца обработка а яь гаьний гIовнадита кIир теха йоаккхартъа.

Д. КАРТОЕВ.

Хьалхатта доярка

Іуйрийна ихи сальат даланза дар М. Эльмурзаева шуриI-товарни ферме йьъхьаъьъача хаиа. Этгара хьаъха баъка безабенна ший биъ етт чубоаадача отделене дхар ма. Масеих шера царна Іуъал деш хьайбаергIача Мошайца хьаЕмад доахаи. Дика доадду по царна. Уж латта моттиг цIена куъ лийг, цIакхла а меца, хьога дитаи.

Кхуаи йоагIаш мара ялар Эльмурзаева Меша ферме баъка йоагIача хаиа. Хьалхача дийнаъь а хайда цуина хьайбаи леладара болх халеи чоалхаъеи болга. Хьалхача халонех ихереанна тIехьаика яланзар. Боккхаг6олча новкъъосташца дагалойаар, ца ховр хьаломалора. Мошайца цхьана балха баьхкача цхьаболчар огIаз а ухаи чувхадора доахаи, тIакхха ум къехка дувлар, «мух» ухар. Цудухъа цу балха духа совцанзар уж, Цхьаболкъа Эльмурзаева цIаккха а сихланар, опыт болчар хьахьийха ховра цуина хьайба а саг санна боча долга. ЭгIазъъхуаи чувха а да деш, доахаи къстар цо, куаг, шоткъа хьекхе цIендора, доахъар диладаиЙ, сий молладалий хьожжар, уж латта моттиг кдст-каста цIенъъатар.

Хиаъ Надтеречни района «Новогорский» совхоза шуриI-товарни ферме дикагIйола доирка доархIаи е Эльмурзаева Мовза. Соахчадучул далагIа. Іаи аъкеи хиннадац вай республике цIаккха а. Шийна ховр, могар дир Мошас ше леладу доахаи гIел па далийтаран царгара йоаккха продукци кIезиг ца ялийтаран. Къинаре къаъьегар яхьа довизар. Ферме мел болчарех лакхагIа толамаш доахаледар цунга. Цунга дукха халонаи па йийхар хьайбаи леладерий дIадахача Іай а. Цхьаболкъа балха хаиах, йолаш йоуча торонех биъза пайда а йийсш хьинаре кхаъьегар бахьан дика дика толам балъхар Эльмурзаевес. Соахка планагIа хIара хьоабаъча Іаттагара 1900 килограмма соци-алистически декхарах 1950 килограмми шура яккха сзача 2075 килограмм шура а йоаккхаи ила-

ТОЛАМ БАККХАРА НИКЪ

Наьсарн района совхоз - техникума шуриI - товарни ферма болхлоача дика Іаигара. Дьъхад хьайбаи. Юхьъанца цхьаъъа кхоачамбоаларан тийсаларан бахьан долаш кIезиг хIотташ дан-зар цига. Цхьаболкъа барт хиларои чуийна болх барон мпа-йер уж халонаш, юстрьъдьъкар кхоачамбоаларан. Цудухъа долхаи гIелдалаларан, царгара йоаккхаи болх продукци кIезиг-ъъаланзар. Цо тоъор хьийгIар шуприIтоварни ферма хьайбаи кIезиг цIенъъатар из продукци йоккара цхьоалагIча квартала планаш тIаийна социалистически декхари толаме яхоачадше.

ДIабаханча яхьа бетта ялаларгIа 800 центнери социалистически декхаргIа 850 центнер шура яккха еаши яр ферма, хIаъта яьяхъар — 943 центнер. ХIара яхоабаъча Іаттагара шера 1700 килограмм шура яккха еаа планагIа, хIаъта хьалхарча квартаъеIа яьяхъай 482 килограмм (20 килограмм дукхагIа).

Денгара ди массаза доал дух тIадеттаъу хьаббанта. План 300 граммни социалистически декхараIа 330 граммни йолча хIара бежана дийнаъь буси 412 грамм дух тIакхетийтад хьалхарча квартале.

Хьаббай продукташ яхара планаи эадани толамца яхоачашъвр бахьан долаш паччахьлехенга доагIаъуа соаленгIа дуаъи шу-рен йоаккха торо хилар ферма коллектива. ДекхараIа 600 центнер мара па еанча 692 центнер шурен 125 центнер мара па деаача 180 центнер дуъки деаача паччахьлехенга. Ишшта шера эгIара хьалгIа долча Іеи бетташка планоши заданех йоагIачуп совхозу шуприи дуъки дикага а Дьъхена дIадала а мегIад Яйдарева хьаббаи леладерашта. Из цар сий доалаш гIулаъь да.

Укх шера соаскарчуп диаззапкезза кIезиндецад совхоз-техникуме лаъарехи на доалаш хьаббаи доадеIга.

Толам баккхара яггара хьинаъ лаьттан хIара гектарах бизза пайда эца бола, лаьттанцара балхаш цара культура лаккъе еа.

Хиаъ цу тIулаъга тIаберзабаъь

Ер шу дика дIадолалъьд колхоза хьайбаи леладераша. Пачча-хьаъжениа дика йоккара хьалхарча квартала планаш яхоачашъвйлле а паччахьлехенна дIа па душ йисер ялх вазр тонн шекара свекла, 130 тонн генараш, 30 итт тонн тхьамка. Шера планаш яхоачашъвйь ца Іеш дIадахачу шера тIалиса паччахьлайхен декхар а яхоачашде деза. Из де тха вIашIехьдерга кхашка дIайийна юртбоахама культурааш дика хьукъаврца. ХIаъта яхаш леладераша яхетаду уж декхараш яхоачашде атта хургдовлилга. Цудухъа хургболча яъъьхъама хинаъъа йоахко яьй цар.

Укх шера хаъш леладераша паччахьлайхенна дохнарга 1850 тонн фийс бола ялат, шийтта взар тонн шекара свекла, 138 тонн тхьамка, 250 тонн генараш, шитта яхьийхой юртбоахама культурааш. Хьаъа колхоза хьайбаи леладераша дIалелла дIадала деза бIаъ тонн дукх, вохI бIаъи яхъайта тонн шура.

Толам баккхара яггара хьинаъ лаьттан хIара гектарах бизза пайда эца бола, лаьттанцара балхаш цара культура лаккъе еа.

Хиаъ цу тIулаъга тIаберзабаъь

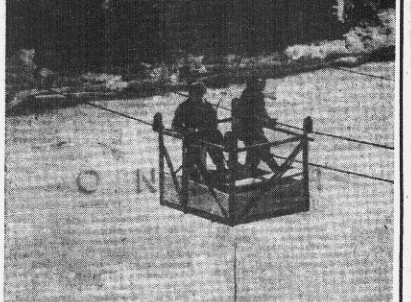

Укх шера «Нарынгидропэнергстрой» Курпсайски ГЭС-а створера балхаш доладдергдолаи я. Керда-ча станце низ — 800 взар киловатт.

Хiаиз Курпайски створа чIожера кхерий босеши, шуонаши, хин ший оамали тоххаш я.

СУРТА ТIА: гидрологаш болх беш ба.

В. МОРЕВА сурт. ТАСС фотохроника.

СИЙЛАХЬ-ДОККХАЧА ДОТТАГIАЛА БЕЛГАЛОНАШ

Монгольски кицо йоахо гайна чIоагIаи оалаех йоалл, сага чIоагIал — доттагIолаъь. Тахаларча Монголерча кердалараша баьъьу из хьалха кицца нийса хилар.

«Шерра билла тIехлика никъ ьъттехьа Іалъьоъ, цитача я из— Дархан. Социалистически мехий доттагIала гергга, далъхий вошала символ.

Нийса йолха пархIата улицаш, дукккхаза вIашIаралъь сийда цIенош. Цхьа сапарIгIатдолье хуъ-ях хьона ну къонача города кокъе Ірала водача хане (ит шу совгIа мара за яц цун). Іа бIарг-дIа мел лекхача мотте ягIа сий-лаль-доккхача-доттагIала белгалонаш: советски, венгерски, польски, болгарски.

Уххаза и советски специалиста-ша хьалъъ тепловой электростанци. Цо тох тел Дархана цIтел, город Сухэ-Батора а, шахтерски поселкана Шарын-Гола а, Монголе кьилбаседехьарча дукккача промышленни юртбоахамеи центрашта а. ВорхI бIиъ километр совIIа пIаъха вольъъгтай электроле-дечача яигеи. ТЭЦ-а проектни низ — 100 взар киловатт.

Гаьна йоаццаш лаккха урагIъя-ха лаггт цементни завода корпу-саш. Чехословакие специалисташа хьалъъай из механизацеи автоматизацеи эгIара тIехьагIа карагIалъьдараш юкъе а кхуъъаш. Шера 200 взар тонн цемента ду предприяте. Цунга дахла — кIир доахкеи спиикатни кирпичникаи юи завод. Из хьалъъай полежаца.

Хоза, йоккхача говзалца хьаъь дачуъодача коанIарий арка. Цун чуъхьаъъа — кирпичикех етта корпусаш «Советски Союзо нов-къостаа а деш хьалъъьча Дархаски пищекомбината территоре тIа да тхо. Предприятена чубоагIа маъьх ю завод, шурий завод, кон-дитерски фабрика.

Цхьаъъа а керда гIирс хьалбеи латт. Цигара хьаъоз венгерски къамаъь: денненн бийсаннеи 59 тонн продукци тергIолла дуъза комбинат ханал хьаъда хьаъъьа-яккха лаьрхIад ВНР-ерча болхло-ша.

Тхо, тIаийпар парте горкома секретара н. П. Эрендэндмида.

— Дархан — СЭВ-а членаи долча мехий социалистически экономически интеграце Комплексни программа, тIулаъкхара диллаъа, чаъх мишта йоаккх хьаъъьакхан дела масал, — йоаъ цо. — Лаьрт-ха чаъхдаъа оттадаъь цу тIа монгольски экономика сихагIа дегIа-йоьлаяра тIалерзалъь тIулаъхаш. Цъъ хIеаина ха яьча, Дарханне хьалаъь хургда чуйе керда шIенош, больницаш, торгови центраш, дет-садаши яслеши, бытовой пIуца-кхаш ду комплексаш.

Кора дIатIавода горкома секретарь. Лампина цхьатарра сийр-даньъкха латтача городлагахьа дIа а хьежаш, дукка аЙ ца деш дIаъо ду цо къамаъь:

— Тхона, коммунисташта, ухх тайраш хет: социалистически мех-ний хьалъъьи барка ю дар — дег-тIарча дикатетарах ях мара заш. Диъза алар — хьалъъашца леладе-ча сийлахь _ доккхача доттагIало тIора лур дар дезанна карадерзазар, чIоагIар, дегIадоалалар...

Монголе болхлой класс къонз я. Дарахе тхо дIачу мел этгача мотте тхона бIаргабабираши болх-лоеч 70—80 процент — кагий пахи механийи. МНР транспорта ми-нистерства дархански профессио-нально - технически училище ухх-лар тхо. Кирпичикех хьалъъь латт сийрда (бIаргча пеи дIалоацаи корши з долаш) корпусаи: деша-ра, производственни. Галереишка гIелла юоъзенна и уж общежитиа, кинов спортивним залашца, библиотекаца, столовеца. Лалла яьх мастерской, гараж и.

— Ялх специальностагIа болхлой кийббу охх, — яхаш душ директора Моонюеи советски методи-ста - консультанта С. Осыкаси.— «Токгрэш, гаэр ю профессиональ-каш, спецеашш, кузнецаш, инже-раш... Укх шера 700 совгIа саг ва училище дешаш.

Мала хиаъ безам ба хьа, вынна хьаътгар оахи Нанаедоржага.

— Шофер, — жоп делар цо. — Вотн Самбуу жорг.

Мастерске дIачадьъяча, долла яъама жетадир оахи. Шенъюккъе, вердагIа долча машинашта лалла, педелеста тIа оттайича санна багат ший хаиа дукха Іаъама «бIаргадайна» йола ЗИЛ марка грузовик. Найар тIа седкъий ааттт, дъъ йоаъуу да: «Ух машинаца 1000.000 километр шикъ боьб шо-фера Самбуу», «Белгалдеяаш, асфальта тIа гIолла а па беш, ха-лача, ораш-аъеш а долаш долча Монголе аргIеча наъьъашца гIола. МНР Социалистически Къъ, хьегама Турпал Самбуу хIаиз дешарохиъ ший опыт дIаъуш ва.

Г. Димитрова цIергIча, болгар-ски специалистий новкъостаъца Дархане хьалъъьча бекхех дIамаъи еча фабрике да тхо. Соахка но-ябрь бутт бовш болх болабобуча предприяте кхоъъашца деза дика вIашIехьалъъьна дIабахар болх.

Хiара денна укх чура дIаухкйт хьалъъьхи берийн бIаъш дубле-каш, кегаеаш, ух метарашь, кий-яоли, куллаъбоахоргаш. Ваншалил хьежаргIаш, селлара хозз и царех молларIа хIама. ЦIекий тоъергш, хIамаш тергIаш вурайтт-а - барайтта шу тIаъьна метхарй ба. ДукхагIбараш ревкомсомол-каш, профтехучилища яьяхъарах ба уж. Царех дукхахар стажи-ровка Болгаре чакхъъьакхай.

— Дика, творчески болх бу меххараша, — йоаг фабрика ди-ректора Б. Алдархишина — Хъа предприяти эгIара керлагIарех я. Кеи эрганъъьяха толде фуу ухъъаза дъъйа хетаниаш? Хiаъта а цIекий тепа-машинка ъъье дагалъьъар болхлочо У. Пурэжжава. Из юкъъойлаъъяча тIечьагIа 18 яхаллар моъъаъъар, цунах хиина экономически эффект, оалаа дъъъа доархIамегIа, шера иттаан ъъараи тугриаши. Коммунисташа юъь а йоалаъь коллективо декхар тIаийна ялар хIара шера устагIаин гьъеча 750 взар цIокнаг тоаергIойлаш болча ший проектни низага предприяти хIиъал хьалъъ яхоачае аьъиа.

...Горолера Дъъхаъае хьалхагIа есIйца цъъно МГУ ъъиа оалъъ-ча, хIиъ Монголе цIа хеза поэт волча Г. Алясгайца нийселаре со. Электричеси лампиаш сийрдъъъ-хача уъъиаиче Іолла тIа боахаи долхаи ъъагехеа. Тхай ъуа йий-пар оахи. Цун тIехьагIа Алясгаи аъъар:

—ДоттагIалех дола къъъьара бакъдараи дукха да тха фолк-лора тIа. Цъъбиъъъа, уж дерригаш а къъъст-къъстача неъха доттагIалах мара дан. Хiаиз гIа-лIа мел баъъкъъа мотте ваъаре хьъда материал ду вайна бIаргъ-чача халъъай доттагIалех лъъъа керда бакъъараши дувцараши яъдара.

Улан-Батор—Москва.
А. ШАПОВАЛОВ.
(АПН).

«СЕРДАЛО»

3-гIа сагI. 14 апрель 1973 шу.

Доазол дехьара
ГАЗЕТА ЧЕЧЕНСКОЙ ОБЛАСТНОЙ ОРГАНИЗАЦИИ КПСС

Социалисти мехкашка

КIАДАШ ДУККХАГIА ХУРГДА

ГАВАНА. («Пренса Латина» — АПН). Кубай текстильни промышленность модернизацин яран ма цIен. Ишъ планаш оттавай специалисташа 1970 шера деза 1980 шерага кхачалца къаман экономикин чу даькъара дIайихкина капиталовложенеш евгIка мIалхо десога кхочашъ а хьокъаметаш лаъ-хIай.

ХIанз Гавана провинце болх бен йоккха текстильни цIи предприятеш я: «Арнгуанабо», «Рубен Мартинес Вильена». Соввка ткъа кIайхIта мIалхон квадратни метр кIайлаш архайнбар «Арнгуанабоск. Советски предприятешца дIаъеъ кIайлаш ду керда пхи бIаь стаюк дIаоттаяьчул тIехьагIа фабрика ишъ шозза хIанз хилиг яьнна бокхагIа хургда. Кхетта керда текстильни предприятеш хьалъергIойлан я Кубе.

Уьк цIен мехка хьаелла лаьрхIай текстильни техникуми, текстильни институт.

ХЬАЛДЕШ ЛАТТ КЕРДА ГIИРСАШ

УЛАН - БАТОР. (АПН соб. корр). Шеварара шу массара доала хоалушш тоалуши йоагIа Монголе столица. Уьк цера 38 хьар квадратни метр чуле моттиг йолча кердача квартирайха бага хьуховшаргба Улан - Баторера нах, хьалъергIойлаш я хоьхьанцара кхерчеш 7 школа, массех больница, кинотеатр, тижаш, столовеш, детсадаш, яслеш. Города промышленени продукцина процентица 6.3 процент дукхагIа хургда. Хьалъеш латт керда заводаши фабрикаши, реконструкци ше цIеррIаййола Пачхьалкхен библиотека. Венгерски къаман галерея. массеех кхийола учреждени йиила ьъина.

ПАЧХЬАЛКХАШ БАЬХЬАНА МОТТИГЕ

БУДАПЕШТ. (Будапресс — АПН). Венгерски столице будайски оагIорхьяха сиха юхаметтаотташ латт дIахьара хинна пачхьалкхашдерзаш дукхагIа кхиоргIа дуьнен кIоргIа мехкий халкIаш, социалистически пачхьалкхенашцара солидарность.

Газетий оагIоне тIа оазл лукхаха а хариьнбй IIашагIкхийтача Штаташа Индокитате дилаоа агрессеи. берриге дерузнашш тIэхьаьхьб вьетнамски халкъо доахтабу турнала къоьсам тьаьлаьнара. Хlьаьта чIанз «Экспресс» «Экстрая» журналиста дIахьа буьзнашш деладу: Вьетнам хьаметтаотташ тэара новкъосташ деца комитеташа.

Г.ВАЛЬКАРСЕЛЬ, АПН корр.

КЕПАЙОАЗОНО ГIИУЛАКХ ДУ ХАЛКЪА

Сеша Лима центро латтача къаьнача кхоьза IIашагIдарьача цIеношта кохье полицейскаи тIабагIа дIи автобус сецар. Полицейскеша хьаллаьар «Къаман издательства» хинна «Экспресс» «Экстрая» яха уьлера автеьсварча газетий редакцеи чухийна цIенош. Хьаьта издательства керттера директор Мануэль Ульоа США финансеи Чозарашша, белггала дьяча, Рокфеллера группаша юкъарчаьлоашш буьзамаш цIолаш а вар.

1970 шера марта ду Iурра. Хуан Веласко Альварадо правительства прикзагIга газеташ хьаьлькар.

Ас къаьнаьл ду «Экспресс» «Экстрая» яхача газетий журналистий а болхлой а профсоюза генеральни секретарша Овен Кастильо Урталоца. Цун 39 шу дамнад. Профсоюзни болха йоккха опыт я цун. ХIанз О. К. Уртало «Экспресс» яхача газета директор а вя. ДIадахача кхаь шера «Экспресс» «Экстрая» яхча газеташа-ка хинца керттерча хуьшамех дувнеш дийзар аз цунгара.

— IIаькъе'й газет кхоча позицеи тIа лаьт хIанз, цар хьаллиеу Хуан Веласко Альварадо врзаьнтельствас чакхдоаха гIуларкашш. Информацини оагIо политически колонкай кепаттача кхоча а материалий чуложаш хьиьаенбар. хIаьта чIар хьаьлаьГа моттигерча оцигарке хьаштаеш кхочашъора, американски империализм хетаьйра. ХIанз газетацца кхъьсагIамхоь халькеи бесьоналта тIехьа кхочаш еи латт кхъьнанарца. Болх бе йоллагурш № 3 йола ТЭЦ, текстильни фабрика, автобусаташ легковой автомобилаташ дIаьрхIа ремонтни цех, «Западная» АТС. Столице хьаделларгда кхъаьа зрителя керда театр.

Г. ХАРЧЕНКО.

ГIУЛАЯЬКХАН БАЗАЛЬТА I КЪАЙЛЕ

БУХАРЕСТ. (АПН соб. корр). Болатана кьувсалурбдолаш да базальт — из чера хIама тухурдаьнаш. Кхужски университета минералогэ кафедра болаллоште. Iалъмате дуьхьа яьна оцигаеи анализашеш. Хьаьлеькгаш йоалаздаьй юха кристалла хьисаеи легдаздаьй базальт къьсетта шиь тайпара механически химически качествеш а йолаш бога хьоаеа а хиле дIоттаеи хилар. ХIамаш ца тIаьккху цунах. Муьк ца дуьхьа болагал пайдаиагIа да из химически установкаш, къьсетта шоай тайпара турбин, кхыйола наделеш хьаеча дIадахийтара.

С. ЦИСАНОВ.

ПАЧХЬАЛКХАШ БАЬХЬАНА МОТТИГЕ

БУДАПЕШТ. (Будапресс — АПН). Венгерски столице будайски оагIорхьяха сиха юхаметтаотташ латт дIахьара хинна пачхьалкхашдерзаш дукхагIа кхиоргIа дуьнен кIоргIа мехкий халкIаш, социалистически пачхьалкхенашцара солидарность.

Газетий оагIоне тIа оазл лукхаха а хариьнбй IIашагIкхийтача Штаташа Индокитате дилаоа агрессеи. берриге дерузнашш тIэхьаьхьб вьетнамски халкъо доахтабу турнала къоьсам тьаьлаьнара. Хlьаьта чIанз «Экспресс» «Экстрая» журналиста дIахьа буьзнашш деладу: Вьетнам хьаметтаотташ тэара новкъосташ деца комитеташа.

Г.ВАЛЬКАРСЕЛЬ, АПН корр.

ЕВРОПЕЙСКИ КХЕРАМЗЛЕННА ДУХЬАЛА Я ПЕКИН

Уьк тIехьарча хана дуккхача доазол дехьарча кепайоазон изланеш тIа цхьатарра араяьнний европейски кхерамзлен проблемаех КНР-а фу хер дувнаш йода статьяш. Сенца дувналенна ма ца?

Хоппа махкахара, дукхагIа йола социалистически дегIаьнкха капиталистически паччаьлаьхенаш йолча европейски континентах кхоккам кIайлдалара арена уьнnай уьк тIехьхарча шинкхаь мера. Цун шиЙ баьхьанан да, парех керттерлар Европе маша оттабогта да, цхьаьна дIихь КПСС XXIV съезда оттадаь дехкар кхоачашдара советски дипломате хьинарг кIаьхьар да.

Цу IIулакха чIоагIа беркат дIалар КПСС ЦК Генеральни секретарь Л. И. Брежнев Франце президентана Ж. Намидуца МишпагIхетарах, Москве хинна а советско - американски переговорех. СССР-он ПНР-он ФРГ-ца йьча логоворашта ратификаци яраь. Малхбузен Берлинах соглашеи комплекса кулгаш яларах. ГДР-аи ФРГ-ееи юкъарча отношеиеи лардеь договор тIаннар санна йола доахкъаме экцеи цIе кхъьнарех. Хlаьта цIьаьрга масс ехь европейски столицашка Хельсинке. Вене. Женеве доарIа-ме переговораши консультацеи-еш латт европейски кхерамзлеи проблемаехи герз а герзашIара пиллан а кIелигIарах.

Цхьабакъда, из дерriга а европейски кхерамзлеи дувналара мовстагIий бан. яхнига дац. Уж хиларах моллагIа а тешаргба ватовски инаралашеи англиийски тореши лечь кхамалашка «Iалийгlача, малхбузенгермански шпионгеговски изданешка хьожача. Цецвоаккхаш да кхы а кIадар. шоай хурдаь ну камнанена юкъетIерташ бе Европана дукхха а заварш километраш гаьна уьлача мехка — КНР маоистски кулгалхой.

Нагахьа санна дукха ха йоаннаш европейски гIулакхашцара шоай «хьаштех» китайски лидерашеи дипломатанан халла мара хьа ца хозаш а сан кхета хала долаш а дуьнашш хиннеладе а, тахан шар гIалбаха интервьюн тел цу тематер неофашистски шиий политикана вIашагIкхаьчча платформа».

Уьк тIехьхарча хана китайски политикаша чIоагIарIа критика юкъерамзлеи вIашш цхьана тIулакхаш йолаш бога кхаIда а ца кхухьаш хьакхайкаду. Кхетадеш махилара, дуьнен кепайоазоно из сиха эпира, цхуьуха тайп - тайпарча мекий итташ газетийн журналийн оагIоне тIа ораьнбар Китай «европейски политикаех» йола статьяш комментареш. Советски Союзаца цIена чIаа йоаднча цар автораша фу ядув кхетадо хала дац.

Пекински лидераша гуччаьха хьаллоаш «киза позицер» политика лелаяра тIехьа латта Малхбузен Европа милитаристски тоозарш, НАТО чIоагIелата, Европе «американскеи ядерни герз хуьдга» могалу. Пекино лелаеча цу позице лард я гучхьахара антисоветизм. «Ди вельт» яхача малхбузгермански газета тIа кепатеча «Китай Малхбузен союз кхаьбалъе» яхача статья тIа аьнна: «Ихъара рынок» кхоаьбалъяь па Iеш. кхиметтеа IIаьхьа а хьоабалъеча дIахьахьой хана КНР чакхйоаца антисоветски политика...» из дIахо вопа донзенски «Таймсе» «Малхбузен Европа советски экспансеца кхерамзла йоаца IIаь мара йоазд дуьхьале доархI китайцаца НАТО-хь».

Теркам IIоазан я уьк тайпара фаьк, уьк тIехьхарча бетташка китайски кепайоазоно мога а ешт комментареш тел НАТО совета сессеех. Малхбузен Европерча тIема маневрех, натовски инаралий милитаристски къамьлех, ишгта кхы IIахо а. Хlаьта пекински лидераша малхбузевропейцеи дийзар континенте кхоккам кIайлбаларех тешш а ца тешаш, китайцашца сайна тIема кийчо е бомбоубежищаш а еш, яхаш тIахьех. Тlехь-тIехьа-ца IIоайла тергаьга хуьлаш латт пекински кулгалхошгга малхбузенгермански революционни дерга Франц Иозеф Штроусан хетараш загардараш. «Уьнерс цайт» яхача ФРГ кхъьсагIамхой газета тIа аьнача тайпара, антисоветизм — «китайски кулгалхой политика ФРГ эгтара реакционни революционни движенеш».

СИЙЛАХЬ-БОККХА ЭРСИЙ МОТТ

Хилийта со кхаьенш иегр а, Хlаьта а дIе ца кхоардош,
кIаьд ца душ
Эрсий мотт Iоморгбаб аз,
Духьхьал из Ленина бийца
а.

В. Маяковский.

Уьк статья тIа къьсетта дош ала зов сона эрсий мотт кхаьенна а кхаьлъаца юкъера интернационални бувзамаш тIоагIдара болча цун лоарIахIаьх а.

Эрсий мотт кхьсетта боккхача лоарIахIаме бе, вайнаьха дар санна, хьалхагIа IIехьадиса хинна къамьата. Иштта уьк къьсетта цIаргIа ма-ца, пантаьха яийслучъа национальстанкарен ды кхайкабрашкарен дIайийккхача, вайнах массеза а хиннаб эрсий мотт Iомабера тIа-кхуш, цунах шоашта дагардош беркат кхетадеш.

Ах бIаь шу хьалха, 1923-ча шера декабрь тIаьрча къьсаьлгалой барт-пхьоагIон лезача дийнахь, 1-ча Мае аравьлар гIалгIай «Сердало» газета хьалхара номер. Цу номера цунах статья тIа бар дIанз тIехь иий лоарIахIам бовзна бога цIеа тIехьеъаш «Эрсий мотт Iомабе» а Дойкха мIаIан долаш а цIакха ширгбзгбоашш а бар цу хIинг а «Сердало» гIалгIанна бе яьзь тIахьеъаш.

Ший шерага хьежжа дар газето хьалхашка оттадеу декхар. Къам сердалогига кхоачадара этгара дуьнагIа берзеи дардар эрсий мотт болга а из Iомабанна барг ца хьлар а ховвчара дар «Сердало» тIаъеъ керттагIдьяьхха деккар.

Вайнаьха (иштта кIаьча къьсаьлгалой культура дегIайолаяра а, цу культура кхьича кIаьмий культурашца буллаяш шеърдара а, тайп-тайпарча кIаьмий культурех Iомабера пIеши гергазоара а, шийташта юкъера вошап IIоагIдара а Iалъмате дIайийккхача лоарIахIам бе эрсий мотт. Дерригача советски халкъашца шоайца дIа-ваьна а, социалистически мехкашкара вошап долча халкъашцеи дерригача ду дуьнен тIарча кхъьсагIамхоеи советски халкъо лоттагIеи буьзаташ лоаттадер а, пачхьалкхеи кIаьмий юкъарча кхетачеашка Советски паччаьлаьхенаш шиий бакъдар дIакхайкадер а сийлахь-бокха эрсий мотт ба.

Лермна вайца этгара шабарга бийца низкхоча эрсий мотт ба лермнски парте кертгерча, штабо — КПСС Центральни Комитето тучийна коммунизм хьалъаш доаллача советски халкъаша буьнар а.

В. И. Ленина яздаьл: «Iагlаевна, Толстой, Добролюбова, Чернышевске мотт — сийлахь-бокхаех нижхочаьш ба... Вайна лов Россе вахача гIара сага сийлахь-бокха эрсий мотт Iомабе торо дуллаг».

Лермна ловш хиннар кхоачаш а деш, Советски Iаьхьало хIара къа-таша йиъна Пахкачийчаь халкъаш шIаша дуьнен бола эрсий мотт Iомабара эша тороннаш. Наьна меттаца цхьана вайнаьха юкъаме-на цхьоагIеча классе деш хьа-хьан. Берашта Iомабеси ба эрсий мотт.

Кхыча халкъашта сами, вайнаха а эрсий меттага гIолла «Iайий мерксизма-ленинизма революционни теори а массе кхаьн культурин ганнаш а. ГIалгIаштеи шучхаттеи гIорбаьна болча эрсий а советски а йоазонхой Турге-неева, Пушкина, Толстой, Чехова, Шолохова, Маяковске, Островске, Фадеева, Гайдара, иштта кхыбарий произведеиаш ешта торо ен-нар а эрсий мотт ба. Цу метто боьлйитаб вайга китийча кхаьний бокхий поэташ а: Расул Гамзатов, Кайсын Кулиев, Алим Кешоков, Давид Кугультинов, Эдуардас Межелайтис, иштта дукхха кхыбарин. Иштта из поэтаглеи эрсий мотт ба вайнаьха йоазонхой дикагIа йола произведеиеи советски халкъашкI а йоазол арахьа а дIайзнайтар а.

Вай замагIа эрсий мотт хоши воаша сан бIаргаш дайнача сага тара ца. Къаман вIашкасара, тар гIулакхаш кхы а дIахо а вIашш дозвийтара, интернационализ-ди доттагIаш тIоагIдара доккха беркат дозл эрсий а хьича къаний а йоазонхой произведеиеи вайнаьха меттаца яхарах а, вайнаьха йоазонхой произведеиеи кхыча къаний меттаца яхарах а.

Хьаьзат ОСМИЕВ,
писатель.

Iнтиглера — хапад хьаьха — из пехкар тIа а йиъа йолаеннай В. И. Ленина цIерагIа Армзлех-трозводна трансформаторий якеда коллектив. Из я «дIадолар кIезигагIа а долаш, дикагIйола продукци дукхагIа прахеца» яхача девизагIа йола социалистически яхь. дIайолаяьр а. Декхарап толаме ххоачашдеп да — шин бетта планаш совгIа эрахийнай итташ езаран сома маьхь продукци.

СУРТА ТIА: хьаьха латта трансформатораш вIашагIйохьарап Вардзес Мамгасарин (редакцеи хьара вар), Гургени Акопян.

В. БУДАНА сурт. ТАСС фотохроника.

БИБЛИОТЕКЕ

Черноречье поселке бахача наха къьсетта дукха еза шоай библиотека.

— Деннарг - денна дукхагIа хулаш латт тха библиотеке ухарап. Хlаьта книжжашцара цар бе-заен сообаккхар тIа керттера деаxор да, йоаь библиотека заведующе Людмила Федоровна Гончаровас. Из бакъда. Ха йIа ме йола дукхагIа хулаш латт Черноречье бахь наж. Цудухьа дукхагIа хул библиотекаца хьаштдараш а. Хlаьта цига дIаязвеь кхо эзара вопгI бIаьв сат ва. Цкрех дукхагIбараш кагнрхой ба. Керддалар ха, сакъерздмедар довза, бахарца дувзаденнар Iомаде гIерт кагирхой. Из хIанз болча библиотекарапа чIоагIа новкъосташ ду царна.

Дукха ха йоаннаш кагирхой № 5 долча сайрайнарча пионе-рер библиотекэрашеи библиотеки со-вета доакъашхошеи диспут яир. Из яр «Вай чаьа вай кара да» яхача темага хетаяь. Гулбенначь-ярс диспутер дIакха ва йоаннаш, Iомаш ца деш хетарахьа йола сог висанзар.

Г. АЛХАЗОВ.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

МАЛОТ

СОМИЙ БЕШАМАШТА ЗИЗА ТОХА ХАНАШ

Бlаьсти хьалхя яьннаяле а, цун цкъайолча белгалонашш дегIайолаш-ца соаяхорца молаяшагIа лел.

Пайдана йола йIоаьхал Iовзла ухх-тайпара ийделлар: 1973 шера 31 марта республика къьлбаседа-ьа Iайлаб 14—16 градуси, къьлбеха — 5 градуси мара яцар соаяха иу хана массанаьха Iайна хьинаяча 35—40 градус эффективни температурна метта.

Аррсел бетта хьалхарча пхе-дийнаьха мара яIанзар сома чIо-ниг тохара белгало. 5 апреле ер-гига эффективни температура (ден-бус йоагIачул 5 градус тIех) республика къьлбаседаьча район-ошка 30—35 градуси лоаяанна уьлларча районашка 20 градуси хилар.

Февраль марти бетташкара (0 градуса тIехI хинна еригга а пIер-кIаьча температура 140—160 градус хилар.

Массанаьха яIаннга ганагIаш долча (гаж, кор, хх. зII.) сома чIониг-гига. Волгодар марта кхоьлагIча декаде. Хlаьта 1972 шера хиннача цIеллало тоталь доккха ганагIаш долга сома гаьний пIаьхо дегIаьнга диика лаьгIо да.

Эттача хьалий з, апрель бетта отта тарлуча температура режима а зем бьаккхача 1973 шера сома зиза тохига хьалха хиннача хьлар дуьхьа эрсанагIа иа хьда тар-лу. Шеладо хIалак па яь доккха ганагIаш долча, хьалха зиза датгIа-ма сомий гаьнанга 15—18 апреле зиза тохагIга, гуржий боалаяпта, болашпча, хьачашта, хьалха хьа-чаьа кхоранта — 21—24 апреле. Iажаята зиза тоха тарлу 26—30 апреле.

Зиза тохача хана дуккагIча дакъе кIезиг-кIезиг йоачаш а ду-лаш, яIайха ха латта тарлу. Бий-сашка Iорлеш шелъяьнга кхерам 10—15 процентгал тIех бан.

Зламига ганагIаш долча сома зи-за-тоха хл дика ьъгуча болаш кур-сьи.

Лаьттанца дикка кIоагIдар дIадаь тоаддал (80 см. тIех) хиича зиза тохахаьга ша кIира хьалха подпочвка йока-дика хургда.

Докхха ганагIаш долча сомий бе-ша ду Iунал а кийчо а. апрель бетта хьалхарча шин кIиргIа чакхдаьккхача бакъонаь хургда, дIаьга каний ганагIаш долча со-мий бешаа—поллагIа ах бетта.

Уьк шера чIоагIа терхо е езарш лаьттанца тIоаддал Iогаяа а из сонаяна-а. Масала... каний ганагIаш долча сома 130 сантиметрал тIехарIа йоаццаш кIоагIбаргба хила еза лаьттанцара гунал (тIаьв яр 50—70 см. чIор ша) дIа-ьха та-нагI долча сома — 50—70 см.

Цу дерригача а терко е еза бе-шамаш лелаерий, пхий коз тIа сомий гаьнаш дIий

А. КАЛАШНИКОВА,
йоккхагIйола инженер - агрометеородог.

ТАХАНИ КХОАНЕИ ХУРГДА

В. И. Ленина цIерагIа культура Дворец. Цхьаьна 3. Воскресенски кинокех Сеседа. 14.00. Хьалхарий зал. «Хьаггlаьлъаш» яьа. иионерски областни яха дикагIа болча массовикагIатейлийний районни, клубхрс. 18.00. Берий пхьегтеи студи «Хьоа кхиа Iомабу сааз» яха занятеп. 18.30. А. П. Островский вьа 150 дуу дихара хетаяь лаиературни вайне, «Гроза» яха худо-жественни фильм. 18.00. «Современнэ-ккаха эстрадни коллектива дIа-хьа йола концерт. 19.30. Докхха зал. Нийей театр. СССР кIалъа артист Беббур-ган Рашид. 20.00. Хьалхарий зал. «Юность» яхача ансамбла пай хаьна-ра баьнан. Хьалхарий зал.

Химний культура Дворец. 17.00. «Эрсий халкъа кIалеш» яхача духовой оркестра концерт. 19.00. СССР-е ба-хьоа кIалъа ушагIаеча лоарара пре-блемана хетаяь лекци. 20.00. Грозне-ний гарнизона экскаваторца дIаьхIа концерт. 20.00 «Прометей» яха клуб.

Н. К. Крупске цIерагIа культура Дворец. 11.00. Сар йоалаяра торжест-венни регистрацин яр. 14.00. «Патруль-ни хьалба заняте. «Мишта гIулакх ду 18 декабрь?» 14.00. Болх бу «Къона ловнаш» яхача клубо. «Фантастика-приключенеи дуьнен тIа» яха кино хьекхарца. 17.00. Бедный Демьяна гражданскеи лирике.

«Красный молот» завода культура ЦIа. 18.00. «Хозаин уьнагIцеваьп» яхача хезаеп хетаяь литературни сайре.

Республикански просвещене болххой ЦIа. 18.00. «Хозаин уьнагIцеваьп» яхача хезаеп хетаяь литературни сайре.

Республикански просвещене болххой ЦIа. Городо курга. 18.00. Вокальни ан-самбла дIа-ьха кхуька концерт хург-да Урус-Мартане.

Республикански просвещене болххой ЦIа. Городо курга. 18.00. Вокальни ан-самбла дIа-ьха кхуька концерт хург-да Урус-Мартане.

ТЕЛЕВИДЕНИ

14 апрель
I ПРОГРАММА

16.00 — Воспоа телевиденни. Музыкальни вIашагIкхетар. Тулякова кIелн. 16.40 — Воспоа телевиденни. Мультфильмаш программа. 17.10 — Кхьнабарашта йола музыкальни программа: Цхьан хьинарабагIий сайре-шин. Передача дIайаьу СССР-а хьа-кхьа артиста Кабалевске. Соколий Шеи Коломна залара трансляци. 18.00 — Кеплдарадин. 18.10 — Советий Шеи Ко-ломна залара трансляци дIаъеъ кIо-ргIа. 19.35 — Семинон «Мир-гро» а гIаьнда тIа заггIа сат ва-ккача телевизионни спектакль премье-ра. 2-ча дакъа. 22.40 — Спортивни программа. Футболаь йола СССР-а чемпионат. «Динамо» Тбилисе — «Ди-намо» Киев. Тбилисера трансляци. Воспоа телевиденни. — Хоккеиь йола дуьнен комплексни ФРГ — Iталин. 3-ча периода. Пистенчъа — кердала-раш. передачаи программа.

15 апрель
I ПРОГРАММА

9.00 — Передачаи «Здоровье». 9.05 — Берашта йола Гуйрийнера гимнастика. 9.20 — Кердалдараш. 9.30 — Дешархош-та. «Турнир бетта сезаьнга». 10.00 — Ма-тематика. Экзарен Флотен бIугIоштI. «Гаьнда гIуранна». 1-ча передача. 10.35 — Музыкальни клоск. 11.00 — Воспоа телевиденни. Мультфильмаш программа. 12.00 — Передача сельхоз-тар. 12.25 — Воспоа телевиденни. «Подвы-шать роль художественного фильма». 13.55 — Воспоа телевиденни. Хоккеиь йола дуьнен чемпионат. Чехословакин-Финлянди. 16.25 — Воспоа телевиде-нни. Кинонайкъайлой клуб. 17.25—Вос-поа телевиденни. Хоккеиь йола дуьнен чемпионат. Чехословакин-Финлянди. Сомий Союзе — Шеи Коломна залара трансляци. 20.30 — Спортивни программа. Футболаь йола СССР-а чемпионат. «Динамо» Тбилисе — «Ди-намо» Киев. Тбилисера трансляци. Воспоа телевиденни. — Хоккеиь йола дуьнен комплексни ФРГ — Iталин. 3-ча периода. Пистенчъа — кердала-раш. передачаи программа.

РАДИО

14 апрель

6.30 — «Юртаца вахара» (ночний ме-талл). 6.45 — Ашарш. 6.55 — Хьот-там. 7.30 — «Грозненский рабочий», «Комсомолец Кавказа» газетий об-зор. 7.38 — «Сердало» газета обзор. 8.25 — Iалъмате дуьнен хьаначо до-ьа концерт (ночний металл). 14.00 — «Лоаман шоодашш» яха литературни передача (ночний металл). 14.30 — «Кьона» (эрсий меттала). 14.45 — Эрсий мотт къмагIга мокъера мот ба (эрсий меттала). 15.15 — «ЦIе сий-ган» (гIалгIай меттала). 15.35 — «Ли-тература Нохч-ГIалгIайче яха ре-дионнчех (эрсий меттала). 16.00 — «Лоаман IуйIре» яха радиожурнал.

15 апрель

7.16 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.18 — «Ленинан некъ» газета обзор. 7.25 — Хоамаш. 8.25 — Шоашта дуьнен ера аьнарш. 15.15 — «Цхьа-тIехьа» (ночний металл). 15.35 — «Къаьстганна сий долаш ца сан» яха очерк (гIалгIай металл). 15.50 — «Грамсаьрий-ворсаьрий» яха «Малхбалехь тема» яха передача (эрсий металл). 16.20 — «Къаьстганна чIоагIдеш. Iалъмате дуьнен» яха очерк (ночний металл). 16.40 — Школьни глобус.

ХАОТТАМ

Тахан республике гIолаеп Грозне-ний кIезиг-дукха моргаш а йолаш, йоачан а йоаннаш, малхбалех-ьара секунде 5—9 метр, къьлба-сезелъара районашка 10—14 метр чIоагIа муха а хьекхаш ча хила а фегара температура бийсашка 1— 6. девицка 18—23 градус йIоаьхал йолаш хила а гарлу.

Метеостанци.

ДЕЗА НОВЬХЬОТТИЙ

ДIАДОЛАДЕННАД 1973 ШЕРА ШОЛЛАГIЧА АХ ШЕРА

«СЕРДАЛО»

ГАЗЕТА ЯЗЛУРГА

Газета язлу бухзана ерригача отделеннейка а промышленноста транспорта, гIишлошъеча предприятеншкарча, лешара заведеншкарча, колхозашкарча совхозашкарча, учреждеиеншкарча, общественни организацешкара кепайоазун доаржадеча общественни уполномоченнеша а гIолла.

ГАЗЕТ ИЗДАРА МАХ: 6 бетта — 1 сомин 56 наггиги.

ДИЦ МА ЛЕЛАШ 1973 ШЕРА ШОЛЛАГIЧА АХ ШЕРА «СЕРДАЛО» ГАЗЕТА ХАННАХЬА ЯЗЛЕ!

ТХА АДРЕС: 364051 г. Грозный-51, Ленина уьлера 11 (3-гIа втаж) Телефо наш: редактора — 3-44-98; редакторга зам. — 3-39-11; бехитокага секретара — 3-34-38; партийни хаьарен культурган отделий—3-61-46; промышленности отдела — 3-42-30; юрта бохкама отдела—3-42-28; письмой отделен бухгалтерен — 2-80-71.

НАШ АДРЕС: 364051 г. Грозный, ул. Ленина 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30, отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем и бухгалтерии — 2-60-71.

СФ05100. «Грозненский рабочий» издательства типографи. Революце проспект 7/84. Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революцин 7/84. Заказ № 3678.